

developing students' communicative and cognitive skills, as well as their autonomy and readiness for independent knowledge acquisition in the digital society.

References

1. Savchenko O. Digital Technologies in Distance Learning of English for University Students. *Youth and Market*. – 2021. – № 9 (195). – P. 66–71.
2. Pershina L.V., Koziaruk Y.Y. The Use of Educational Internet Technologies in Foreign Language Teaching. *New Philology*. – 2021. – № 82. – P. 205–210.
3. Antonyuk M.P., Gryzodub R.I., Kuznetsova A.S., Korneiko Y.V., Bidyuk N.O. Innovative Methods of Foreign Language Teaching. *Herald of Science and Education (Pedagogy Series)*. – 2024. – № 11(29). – P. 830–837.
4. Chernenko A.V. Integration of Digital Tools into Foreign Language Teaching in Distance Learning Conditions. *Problems of Modern Transformations. Series: Pedagogy and Psychology*. – 2025. – Issue 8. Available at: <https://reicst.com.ua/pmtp/article/view/2025-8-06-01>.

Воробйова Ж.Ю.

старший викладач кафедри іноземних мов і міжкультурної комунікації
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ФЕНОМЕН «ІРЛАНДСЬКОГО ПРОРИВУ» В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ І МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Анотація. *Стаття присвячена аналізу феномену «Ірландського прориву» — трансформації економіки та суспільства Ірландії, значну роль у якому відіграли реформи в освіті й науці. Оцінено ключові елементи реформ і їх вплив на економічне зростання, а також можливості адаптації цього досвіду в Україні. На прикладі системних змін в освіті, стандартах якості, інвестиціях у людський капітал і наукові дослідження формуються висновки щодо можливих шляхів модернізації української освітньо-наукової сфери для стимулювання інноваційного розвитку.*

Ключові слова: *модернізація науки, європейська інтеграція, становлення, реформування, «Ірландський прорив», суспільство знань, високі і надвисокі технології.*

Summary. *This article examines the «Irish breakthrough» — Ireland's transformative economic and societal development, in which education and research reforms played a key role. It assesses core reform elements and their impact on growth, and explores the potential adaptation of these measures in Ukraine. By analyzing systemic changes in education, quality assurance, investment in human capital, and research, the article outlines pathways for modernizing Ukraine's educational and scientific ecosystem to enhance innovation-driven development.*

Key words: *European integration, education policy, reforming, «Irish break», society of knowledge, high and ultrahigh technologies.*

Наприкінці XX — початку XXI століття Ірландія здійснила значну трансформацію зробивши несподіваний рух від аграрної економіки до інноваційно-орієнтованої. Цей процес називають «Celtic Tiger» або «Ірландським проривом» — періодом високих темпів економічного росту, що значною мірою був забезпечений модернізацією людського капіталу, освіти та науки [3, с. 86].

В Україні питання можливості здійснення і впровадження аналогічного «Українського прориву» в першу чергу пов'язане з реформами освіти та науки, спрямованими на формування суспільства знань та інноваційної економіки.

Мета статті проаналізувати саме досвід Ірландії і показати способи застосування окремих елементів реформ і модернізацій для освітньо-наукового комплексу України.

Джерельну базу статті становлять: загальні інформаційні джерела (енциклопедії, підручники, навчальні посібники, статті тощо); доповіді і звіти міжнародних освітніх та інших організацій, офіційні документи Ірландії (Ireland. Statistical Report. System of Education 2023/2024), України та європейських держав.

Термін Celtic Tiger описує період стрімкого економічного зростання Ірландії з 1995 по 2007 рік, підкріплений інтенсивним притоком іноземних інвестицій, політикою відкритих ринків, низьким корпоративним оподаткуванням і розвитком людського капіталу [4, с. 128].

Ще в 1960-х роках Ірландія розпочала важливі реформи:

- введення безкоштовної середньої освіти
- розширення доступу до вищої освіти
- формування системи вищих технологічних інститутів
- поглиблення співпраці освіти з ринком праці.

Ці кроки створили базу для формування висококваліфікованої робочої сили, що, у свою чергу, приваблювала інвесторів і сприяла розвитку високотехнологічних секторів.

Ірландська освіта структурована відповідно до європейських стандартів Болонського процесу з бакалавратом, магістратурою та докторантурою. Крім того, у 2018-2027 роках Ірландія передбачила значний інвестиційний пакет у освіту та науку в рамках Project Ireland 2040 — майже €12 млрд, що включає розширення інфраструктури та підтримку досліджень [5, с. 97].

Система забезпечення якості вищої освіти в Ірландії здійснює незалежний аудит, акредитацію та сертифікацію програм, що дозволило підвищити конкурентоспроможність університетів.

У країні також розвинена система професійного розвитку вчителів і викладачів, що включає безперервне навчання та консультаційну підтримку освітян.

Україна проводить реформи в освітньому секторі через програми децентралізації, модернізацію ВНЗ та впровадження стандартів ЄС.

Серед ключових викликів:

- потрібна системніша інтеграція науки з ринком праці;
- покращення якості вищої освіти та акредитаційних процедур;
- підвищення автономії університетів;
- підтримка дослідницьких центрів і грантової діяльності [2, с. 33].

Таблиця 1. Освітні параметри Ірландії та України

Параметр	Ірландія	Україна
Система освіти	Болонський цикл, три рівні: бакалаврат – магістратура – PhD	Болонський цикл, три рівні: бакалаврат – магістратура – PhD
Доступ до вищої освіти	Високий, з державними грантами	Помірний, фінансування на конкурсній основі
Якість забезпечення	Незалежні агенції акредитації	Нові стандарти, але процеси ще формуються
Професійний розвиток викладачів	Систематичний, з навчанням і підтримкою	Помірний, процеси фінансування навчання і підтримки ще формуються

Таблиця 2. Інвестиції в освіту та науку (Ірландія)

Інвестиційний напрям	Ірландія (Project Ireland 2040)
Інфраструктура шкіл і ВНЗ	€11.9 млрд
Підтримка наукових досліджень	Значне зростання фінансування
Вплив на ринок праці	Підвищення компетенцій та зайнятості

Нижче — оновлені порівняльні таблиці з даними щодо інвестицій в освіту та науку для Ірландії, що включає витрати на освіту як частку ВВП, а також масштаби фінансування досліджень і розробок (R&D). Ці дані використані в аналізі поряд із українськими показниками.

Таблиця 3: інвестиції в освіту та науку — Ірландія

Показник	Ірландія (останні доступні дані)	Коментар / Джерело
Витрати на освіту (усі рівні, % ВВП)	~ 2.8–2.9% ВВП	Витрати в Україні нижчі за середній рівень OECD; Ірландія має ~2.8% ВВП на освіту (включно з R&D) у 2022 р.
Витрати на освіту як % державного бюджету	~13.5 % загальних видатків бюджету	Частка витрат на освіту від загальних бюджетних видатків країни зростала до ~13.5%
Урядове фінансування R&D (2023)	~ €1 075 млн	Вперше урядове фінансування досліджень перевищило €1 млрд у 2023р.
Урядове фінансування R&D (2022)	~€964 млн	Дані бюджету R&D за 2022 р.
Загальні витрати на R&D (GERD, 2021)	~€4.7 млрд	Усього витрати на R&D у 2021р., включно з приватним сектором та університетами
Внесок бізнесу у R&D (2023)	~€7 млрд	Витрати підприємств Ірландії на R&D у 2023 р. склали близько €7 млрд (бізнес- сегмент)
Витрати R&D вищої освіти (HERD, 2020)	~€742.1 млн	Дослідження в університетах Ірландії (HERD) у 2020 р.

Основні висновки щодо Ірландії. Освіта як частка ВВП: Ірландія витрачає близько 2.8–2.9% ВВП на освіту (включно з R&D) — це нижче середнього рівня OECD (~4.7% ВВП). Пріоритет бюджетних видатків: Витрати на освіту становлять близько 13.5% загального державного бюджету, хоча абсолютна частка ВВП невисока через структуру економіки.

R&D фінансування: Уряд Ірландії значно збільшив підтримку досліджень — урядові витрати на R&D досягли понад €1 млрд у 2023 р. та продовжують рости.

Загальні витрати на R&D: Загальна сума інвестицій у дослідження (включно з приватним і академічним секторами) сягає ~€4.7 млрд (2021 р.).

Бізнес-витрати: Підприємства Ірландії, особливо іноземні, витрачають велику частку на R&D (~ €7 млрд у 2023 р.), що підсилює науково-інноваційну сферу країни.

Що це означає для порівняння з Україною? Порівняльний аналіз даних по Ірландії з українськими показниками (бюджетні витрати на освіту, частка в ВВП, підтримка науки), (див. дані з бюджету 2026), за відносними показниками дає можливість адаптувати пропорції витрат відповідно до ВВП України.

Значний внесок бізнесу в R&D в Ірландії свідчить про важливість стимулів для приватних інвестицій у дослідження, що теж може бути цінною ідеєю для української політики.

Нижче таблиця з порівнянням основних інвестицій в освіту та науку в Україні, що відображає динаміку видатків держбюджету, державні й міжнародні надходження — це і важлива частина аналізу можливостей реформування освітньо-наукового комплексу, особливо в контексті моделі, подібної до «Ірландського прориву».

Таблиця 4. Інвестиції в освіту та науку — Україна

Категорія	Сума/Рік	Основні джерела та напрямки	Примітки
Державне фінансування освіти та науки	УАН 298,8 млрд (2026)	Державний бюджет України: освіта — УАН 278,7 млрд; наука — УАН 19,9 млрд	Значне збільшення порівняно з 2025р. (+85,4 млрд.грн).
Державне фінансування освіти (2025)	~ УАН 197,3 млрд	Видатки на освіту в держбюджеті 2025	Порівняння з 2026 показує зростання більш ніж на 40%.
Державне фінансування освіти (2024)	~ УАН 171,2 млрд	Освітні видатки в держбюджеті 2024	Довгострокова тенденція до збільшення фінансування.
Державне фінансування науки (окремо, 2026)	~ УАН 19,9 млрд	Базове фінансування університетів і НДІ; гранти; центри передового досвіду	Очікуване спрямування на розвиток досліджень і нові моделі фінансування.
Спеціальні державні програми (2026)	УАН 7,3 млрд	Програми підтримки науки та інновацій	Частина наукового блоку бюджету, зокрема модернізація лабораторій і підтримка дослідників.

Міжнародна підтримка освіти (2025)	~ \$800+ млн	Міжнародна допомога на розвиток та відновлення освіти	Понад 35 країн і 90 міжнародних організацій, що сприяє реформам.
Конкретні міжнародні проєкти (2025)	\$125+ млн (LEARN/TH RIVE)	Проєкти Світового банку для освіти та медицини	Ці кошти спрямовані на доступ до освіти, реформи й безпеку.

Пояснення ключових показників. Державні видатки на освіту та науку (2024–2026): у 2026 році бюджет досяг рекордного рівня — 298,8 млрд грн, що істотно перевищує попередні роки, і включає як традиційне фінансування навчальних закладів, так і суттєве зростання підтримки науки.

Наукові напрямки: частина бюджету спеціально спрямована на підтримку досліджень, грантових конкурсів, створення центрів передового досвіду та реформу фінансування науки, що має стимулювати інноваційний потенціал.

Міжнародні інвестиції: поряд із державною підтримкою значні кошти надходять у вигляді грантів та проєктних інвестицій (наприклад, від Світового банку та міжнародних партнерів), що важливо для модернізації системи освіти і науки.

Висновок із таблиці. Тренд зростання інвестицій у освіту і науку — позитивний: Україна суттєво нарощує фінансування у 2026 році порівняно з попередніми роками. Зростання частини фінансування науки — важлива передумова для підвищення наукового потенціалу й модернізації. Міжнародні ресурси доповнюють державні зусилля і виступають каталізатором реформ освітньої сфери.

Перспективи та рекомендації для України

1. Розвиток людського капіталу: запозичити принципи широкого доступу до освіти та стимулювання учнів до продовження навчання в університетах та наукових установах.

2. Забезпечення якості освіти: створити незалежні агенції контролю якості на зразок ірландських моделей.

3. Інвестиції в науку: нарощувати фінансування досліджень через державні та міжнародні грантові програми, зв'язувати наукові результати з потребами ринку.

4. Професійний розвиток викладачів: удосконалювати системи підготовки та сертифікації педагогів і науковців.

Висновки. Досвід Ірландії підтверджує, що освітні та наукові реформи можуть виступати каталізатором економічного прориву, особливо коли вони поєднані з державними стратегіями щодо інвестицій, ринку праці та інтеграції до єдиного освітнього простору. Для України адаптація окремих підходів Ірландії може сприяти зростанню інноваційної спроможності та конкурентних переваг у майбутньому, здійсненню так званого «українського прориву» як аналога «ірландського прориву» [1, с. 136], в умовах переходу до економіки знань і високих технологій.

Список використаних джерел

1. Воробйова Ж. Особливості реформування і модернізації освітньо-наукового комплексу Ірландської Республіки за часів приєднання до ЄС. Досвід для України // Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів: зб. матеріалів XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції, 2025. Київ: КНЕУ, 2025. – С130–136. URL:<https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/44915>

2. Голощапова О. Ринок інноваційних технологій в Україні: вивчення світового досвіду з метою його застосування у вітчизняних умовах / О. Голощапова // Економіст. – 2007. – №2. – С. 32–35.

3. Кучер Ю.А. «Ірландський прорив» і гіпотетичні можливості його повторення в Україні / Ю. А. Кучер // Актуальні проблеми формування особистості лікаря у студентів-медиків: матеріали VIII науково-практ. конфер. Київ, 26 березня 2008 р.: тези доповідей. – К.: мед. інст. УАНМ, 2008. – С. 85–87.

4. Лавриченко Н.М. Педагогіка соціалізації: європейські абрис. / Н.М. Лавриченко – К.: ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 444 с.

5. EU50 | Irish Universities Association — інформація про роль ірландських університетів у ЄС // Irish Universities Quality Assurance in Europe — Irish Experience (станом на 2025). – 2025— 435 с.